

MULLÀT PER L'ALBUFERA

Solució 2: La qualitat de l'aigua

Un projecte de:

Amb la subvenció de:

Amb la col·laboració de:

SOLUCIÓ 2: LA QUALITAT DE L'AIGUA

La mala qualitat de l'aigua és un altre dels problemes, ja que continua sense reduir-se la contaminació procedent de l'activitat agrícola i no s'han executat ni modernitzat encara totes les obres de sanejament necessàries per a desconnectar l'Albufera dels sistemes residuals urbans i industrials que van a parar a l'aiguamoll. El repte és doble: recuperar les aportacions d'aigua neta i impedir l'entrada d'aigua bruta.

RECUPERAR LES APORTACIONS D'AIGUA NETA

El segon problema de l'Albufera és la contaminació —és un sistema hipertròfic, com hem vist—, problema que el dèficit en les aportacions d'aigua de bona qualitat complica encara més. Per acabar amb aquesta situació i reduir els efectes que la contaminació té sobre l'ecosistema aquàtic, ha de recuperar-se i garantir-se l'entrada d'aigua neta —principalment del Xúquer—. L'aigua neta permet que la llum del sol arribe al fons de l'estany i que les plantes aquàtiques, les quals filtren i netegen l'aigua, puguin realitzar la fotosíntesi i, amb això, créixer i multiplicar-se. Aquest procés resulta clau per a la recuperació de l'aigua i de la biodiversitat pròpia dels ecosistemes aquàtics.

En el cas de l'Albufera, els experts coincideixen que la qualitat ecològica del sistema als anys seixanta del passat segle constitueix el model que cal aconseguir a mitjà i llarg termini²². Els elements clau per aconseguir aquest potencial ecològic són els següents:

- Recuperar les comunitats representatives del fitoplàncton típic de les llacunes costaneres.
- Aconseguir valors de concentració de clorofil·la corresponents a ecosistemes aquàtics mesoeutròfics.
- Millorar les comunitats de zooplàncton filtrador, integrat per espècies de tamany gran.
- Regenerar la vegetació aquàtica (palustre i submergida) amb la fauna invertebrada associada característica.
- Disposar d'un flux i una renovació de l'aigua suficients i adequats per a la salut ecològica de l'ecosistema.

Imatge 12: Seqüència d'imatges aèries, recollida per Carles Sanchis Ibor, que mostra la pèrdua de vegetació aquàtica a la zona oest de l'estany. La primera fotografia correspon als anys anteriors al procés de contaminació. La segona està presa recentment.

A hores d'ara, l'estat tròfic de l'Albufera segueix sense ser bo. Aquesta situació es deu a la persistència d'un problema d'eutrofització determinat per l'excés de fòsfor i nitrogen i la presència de gran quantitat de sediments al jaç de l'estany. Malgrat la reducció de les entrades de fòsfor, els nivells de concentració de clorofil·la segueixen situant-se en valors mitjans anuals molt alts: 150 µg/l, amb moments puntuals en què, fins i tot, poden registrar-se valors de 250 µg/l.

El fòsfor és, juntament amb el nitrogen, un dels principals factors de l'eutrofització de l'aigua. Encara que l'abocament de fòsfor en zones sensibles està limitat per la Directiva 91/271/CEE23 a 1 mg/l, pel que fa a l'Albufera, el Pla de Conca estableix un límit més rigorós, de 0,6 mg/l. Tenint en compte aquestes consideracions, el propi pla assenyala com a objectius per a aconseguir un estat ecològic «moderat» per a l'Albufera que els nivells de clorofil·la se situen a curt i mig termini en un màxim de 90 µg/l (2021) i 30 µg/l (2027), respectivament.

Com s'ha dit en la «solució 1», una part de les mesures de millora de la qualitat de l'aigua contempla l'aportació addicional a l'Albufera d'aigua procedent del sistema Xúquer-Túria mitjançant desembassaments tècnics de llavat ràpid (*flushing*). Aquestes aportacions permeten una major taxa de renovació de l'aigua de l'Albufera, un factor essencial per a la seua recuperació qualitativa.

EVITAR L'ENTRADA D'AIGUA BRUTA

Juntament amb la recuperació de les aportacions d'aigua neta, cal evitar l'entrada d'aigua bruta contaminada, carregada de nutrients i biocides, als ecosistemes aquàtics de l'Albufera, aportacions que, encara que de forma reduïda, encara avui segueixen produint-se. Tradicionalment, els abocaments més notables derivats d'efluents industrials i urbans han procedit de la franja oest, dels pobles i indústries que van créixer en aquesta zona a partir de la dècada dels anys seixanta. Així va ser fins a la posada en marxa del Col·lector Oest.

Després de la declaració de l'Albufera com a Parc Natural en 1986, es va engegar una sèrie de mesures encaminades a prevenir l'entrada d'aigües

residuals carregades de contaminants urbans i industrials i a millorar la qualitat hídrica del sistema. Aquestes accions estaven recollides en el Pla Director de Sanejament de l'Albufera (1991) i van consistir entre d'altres en l'execució del Col·lector Oest i la construcció i engegada de diverses Estacions Depuradores d'Aigües Residuals.

Actualment, les obres executades —dimensionades ja fa més de 20 anys— presenten un desajustament davant el ritme de creixement més accelerat dels nuclis urbans i industrials dels pobles riberencs. Així, se segueixen produint abocaments a l'aiguamoll a través de la xarxa de séquies, especialment en situacions de pluges intenses. L'excés d'aigua de pluja desborda aquests sistemes unitaris de sanejament infradimensionats i provoca l'alleujament de cabals a les séquies que vessen a l'Albufera. És per això que resulta ben necessari millorar i adaptar les infraestructures de sanejament existents, especialment les associades al Col·lector Oest.

En paral·lel a la reducció de les aportacions superficials d'aigua des dels sistemes hídrics del Xúquer i el Túria, s'ha incrementat significativament, des de principis d'aquest segle, l'arribada d'efluents tractats a les Estacions Depuradores d'Aigües Residuals, com ara les de Pinedo, Albufera Sud i Sueca. Aquestes aportacions, que representen vora 60 hm³/any, resulten una variable més d'incidència en el delicat equilibri ambiental, ja que afecten negativament en el procés d'aconseguir un bon estat ecològic de les aigües de l'Albufera. En la majoria dels casos, les concentracions de nitrogen i, sobretot, de fòsfor mesurades als efluents de depuradora no són adequades per al seu abocament directe a l'aiguamoll.

Així, resumint, per afavorir la millora de la qualitat de les aigües de l'Albufera, al marge de les aportacions directes del Xúquer, s'hauria de posar en pràctica altres mesures —algunes ja estan en marxa—:

- Una és impedir l'entrada al sistema d'aigua contaminada —aigües residuals i pluvials brutes— millorant els col·lectors i la xarxa de sanejament. En aquest punt, està pendent escometre les obres d'ampliació del Col·lector Oest i la construcció de dipòsits d'aigua pluvial i tancs de tempesta previstos per l'empresa Acuamed.

Imatge 13: La bona qualitat de l'aigua afavoreix espècies com el sivert, la presència del qual en època de cria, molt nombrosa fa algunes dècades, es redueix avui a unes poques parelles. Foto: SEO/BirdLife.

- Altra és reduir la contaminació agrícola derivada de l'ús excessiu de fertilitzants i fitosanitaris amb l'engedada de mecanismes de seguiment, informació i sensibilització més eficaces o amb el disseny d'unes ajudes i mesures agroambientals enfocades a aquest objectiu. Actualment, les mesures derivades de la Política Agrària Comuna —en forma d'ajudes compensatòries als agricultors a canvi d'una gestió agronòmica favorable al medi ambient— no acaben de garantir la funció ambiental que haguera de complir l'arrossar.
- I la darrera és millorar els processos de les depuradores d'aigües residuals, de manera que l'aigua recuperada poguera incorporar-se amb garanties a l'aiguamoll. Per això cal invertir en els tractaments terciaris i en infraestructures complementàries, com els filtres verds —aiguamolls artificials—, que són els que poden arribar a eliminar i reduir la càrrega orgànica residual i els nutrients com el fòsfor i el nitrogen; és a dir, els elements causants de l'eutrofització a l'aigua.

Notes

²² Aquests requeriments, els quals defineixen i caracteritzen el bon potencial ecològic del sistema a l'Albufera, formen part dels objectius i metes que s'estableixen a l'actual Pla de Conca del Xúquer (cicle de planificació hidrològica 2015-2021).

²³ La Directiva 91/271/CEE, modificada per la Directiva 98/15/CE, defineix els sistemes de recollida, tractament i abocament de les aigües residuals urbanes. Aquesta Directiva ha sigut traslladada a la normativa espanyola pel RD Llei 11/1995, el RD 509/1996, que ho desenvolupa, i el RD 2116/1998 que modifica l'anterior.

Bibliografia recomanada

Confederación Hidrográfica del Júcar (2014). Esquema de temas importantes del segundo ciclo de Planificación Hidrológica en la demarcación hidrográfica del Júcar 2015-2021.

Generalitat Valenciana (1989). Pla Especial del Parc Natural de l'Albufera. Agència de Medi Ambient. Conselleria d'Administració Pública. València.

Martín Moneris, M. (1998). Modelación de la calidad en aguas superficiales. Aplicación al caso de la Albufera de Valencia. Memoria de Tesis Doctoral. Departamento de Ingeniería Química. Facultad de Química. Universitat de València. València.

Mondría García, Miguel (2004). Estudio para el desarrollo sostenible de L'Albufera de Valencia. Informe preliminar sobre el análisis de datos recopilados de calidad de aguas. Grupo TYPSA. Madrid.

Soria García, Juan Miguel (1997). Estudio limnológico de los sistemas acuáticos del Parque Natural de L'Albufera de Valencia. Memoria tesis doctoral. Facultad de Ciencias Biológicas, Universitat de València. València.

MULLA'T PER L'ALBUFERA. Campanya de divulgació i participació

Coordinació: Pablo Vera i Mario Giménez (SEO/BirdLife).

Textos: Bosco Dies i Vicent Llorens (Fundació Assut).